

АКТУАР МОЛИЯ ВА БУХГАЛТЕРИЯ ҲИСОБИ ИЛМИЙ ЖУРНАЛИ

Vol. 4 Issue 01 | pp. 39-47 | ISSN: 2181-1865

Available online <https://finance.tsue.uz/index.php/afa>

СОҒЛИҚНИ САҚЛАШ ТИЗИМИНИ МОЛИЯЛАШТИРИШДА НАТИЖАГА ЙЎНАЛТИРИЛГАН БЮДЖЕТЛАШТИРИШ

Имонқулов Нуриддин Қўшмон ўғли
Ўзбекистон Республикаси Ҳисоб палатаси ходими

Аннотация: Мақолада соғлиқни сақлаш тизимини молиялаштиришнинг назарий асослари ва уни ривожлантириш орқали ижтимоий сиёсатни таъминлашнинг ўзига хос хусусиятлари таҳлил этилган. Хорижий олимларнинг қарашлари ва илмий хулосалари тизимлаштирилган. Тадқиқотлар асосида соғлиқни сақлаш тизимини молиялаштиришнинг натижага йўналтирилган бюджетлаштириш масалаларини такомиллаштиришга қаратилган илмий таклиф ва хулосалар ишлаб чиқилган.

Калит сўзлар: тиббий хизмат, ижтимоий сиёсат, соғлиқни сақлаш, давлат бюджети.

БЮДЖЕТИРОВАНИЕ, ОРИЕНТИРОВАННОЕ НА РЕЗУЛЬТАТ В ФИНАНСИРОВАНИИ СИСТЕМЫ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ

Имонқулов Нуриддин Қўшмон ўғли
Сотрудник Счетной палаты Республики Узбекистан

Аннотация: В статье анализируются теоретические основы финансирования системы здравоохранения и особенности обеспечения социальной политики ее развития. Систематизированы взгляды и научные выводы зарубежных учёных. На основе исследований разработаны научные предложения и выводы, направленные на совершенствование результативно-ориентированного бюджетирования вопросов финансирования системы здравоохранения.

Ключевые слова: медицинское обслуживание, социальная политика, здравоохранение, государственный бюджет.

RESULTS-ORIENTED BUDGETING IN HEALTH SYSTEM FINANCING

Imonqulov Nuriddin Qo'shmon o'g'li
Employee of the Accounts Chamber of the Republic of Uzbekistan

Abstract: The article analyzes the theoretical basis of financing the health care system and the specific features of providing social policy for its development. The views and scientific conclusions of foreign scientists are systematized. On the basis of research, scientific proposals and conclusions aimed at improving the results-oriented budgeting issues of health care system financing have been developed.

Key words: medical service, social policy, healthcare, state budget

1. Кириш

Мамлакатимиз бюджет тизимида натижага йўналтирилган бюджетлаштириш амалиёти ривожлана бошламоқда. Ушбу методологиянинг кириб келиши бюджет сиёсатида маблағларни ажратиш билан боғлиқ методларни ўзгартириб бориш билан боғлиқ ҳисобланади. Бу эса, маблағларнинг ҳажмига нисбатан эмас, балки уларнинг натижага олиб бориш моҳиятига нисбатан устунлик бериш тенденцияси вужудга келиши билан изоҳланади.

Соғлиқни сақлаш тизимида натижага йўналтирилган бюджетлаштириш амалиёти қўлланиши тизимда натижаларни ишлаб чиқиш ва уни молиявий сиёсат билан уйғунлаштириш лозимлиги зарурати вужудга келади. Молиявий фаолият билан боғлиқ қоидаларни ўзгартиришга мойиллик моғлиқни сақлаш тизимининг номоддий натижа кўрсаткичларини шакллантиришга имкон беради.

Бизнингча, соғлиқни сақлаш тизимини молиялаштиришда давлат бюджетидан қопланишида натижага йўналтирилган методни қўллаш мумкин бўлади. Бошқа манбалардан молиялаштиришда эса номоддий кўрсаткичларнинг табиий шаклланиши мавжуд. Масалан, тиббий хизмат истеъмолчилари тўловларни тўғридан-тўғри чўнтак харажатларини амалга оширганда истеъмолчи назорати вужудга келиши оқибатида натижалар талаб этилиши шаклланади. Шу боисдан, соғлиқни сақлашни тизимини молиялаштиришда натижаларни шакллантиришда номоддий ва молиявий кўрсаткичлар тизимини ишлаб чиқиш муҳим ҳисобланади. Тиббий хизматлар натижадорлигини ифодалайдиган кўрсаткичлар тизимининг ўзинигина жорий этиш молиявий жараёнларга мослашиши билан ифодаланиши мураккабликлар сақланиб қолишига олиб келиши мумкин.

Шу нуқтаи назардан, тиббий хизматларни кўрсатиш ва улар натижасида вужудга келадиган кўрсаткичларни аниқлаштириш ва уни молиялаштиришнинг зарурий индикаторидан ўзаро фарқли бўлишини таъминлаш мақсадга мувофиқ ҳисобланади.

2. Мавзуга оид адабиётлар таҳлили

Соғлиқни сақлаш тизими тўғрисидаги қарашлар кўплаб олимлар томонидан тадқиқ этилган. Улар сирасига А.Дитон илмий ишланмаларини қайд этиш мақсадга мувофиқ ҳисобланади (Ангус Дитон 2015 йилда истеъмол, камбағаллик ва фаровонлик мавзуси илмий натижалари учун Нобел мукофоти сазовор бўлган). Унинг 2013 йилда нашр этилган “Буюк қочиш: соғлиқни сақлаш, фаровонлик ва тенгсизлик илдири” деб номланган асарида соғлиқни сақлаш ва фаровонликнинг тарихий эволюцияси ва глобал тенгсизликнинг мамлакатлардаги тенденцияларига эътибор қаратади [1].

А.Дитон ўзининг тадқиқотида соғлиқни сақлаш ва фаровонликнинг чамбарчас боғлиқ эканлигини асослаб беради. Аҳолининг соғлиқ кўрсаткичларининг ижобий тенденциялар касб этиши иқтисодий фаровонликни таъминлашга хизмат қилишини таъкидлаб ўтади. Ўз навбатида, иқтисодий ривожланиш ушбу тизимнинг барқарорлигини таъминлашини қайд этади. Унинг фикрича, даромад ва умр кўриш давомийлиги ўзаро боғлиқ эканлигини кўрсатиб беради. Ушбу илмий хулоса глобал миқёсда кам ўрганилган тадқиқот объекти бўлганлиги сабабли ноёб илмий ишланма дейишга асосимиз бор, деб ўйлаймиз.

А.Дитон ўртача умр кўриш ва даромадларнинг ўзаро боғлиқлигини тадқиқ этган. Бу борада, у Англиядаги тенденцияни таҳлил этади ва 1750 йилларда касалликларни даволашга нисбатан замонавий усуллар вужудга келиши қадар умр кўриш давомийлиги юқори ва қуйи даромадли аҳоли ўртасида бир хил бўлганлигини қайд этади. Мазкур даврдан бошлаб даромадга асосан умр кўриш давомийлиги фарқланиши юзага келганлигини кўрсатиб беради. Шунингдек, иқтисодий ўсиш аҳамияти ҳукуматлар тиббий хизматлардан бошқа соҳаларга инвестицияни ошириб юборса ёки зарурати тиббий хизматларга молиявий устуворлик берилса йўқолиши тўғрисида хулосага келади. Қачонки ҳукуматлар пулга нисбатан тиббий хизматлар муаммоларини ҳал этувчи восита сифатида қарамаса иқтисодий фаровонлик ва соғлиқни сақлаш тизими ўртасида барқарор ижобий боғлиқлик таъминланиши қайд этилади.

Фикримизча, юқорида келтирилган илмий хулосаларда тиббий хизматларни тақдим этишда натижа мезонлари бюджет маблағлари асосида эмас, балки номоддий кўрсаткичлар доирасида шакллантирилса ижобий натижаларга эришилиши тушуниш лозим. Шу боисдан, соғлиқни сақлаш тизимида молиялаштириш методида натижага йўналтирилган бюджетлаштириш долзарблик касб этади.

Мамлакатимиз олим ва тадқиқотчилари томонидан натижага йўналтирилган бюджетлаштириш методлари ўрганилган бўлса-да, соғлиқни сақлаш соҳасида ушбу услубиятни қўллаш юзасидан яхлит тадқиқотлар олиб борилиб, илмий ишлар тизимлаштирилмаган. Шу нуқтаи назардан, айнан тиббий хизматларнинг натижадорлигини молиявий сиёсатга уйғунлаштириш муҳим ҳисобланади. Биз ушбу йўналишдаги ўз тадқиқотларимизни номонетар ва молиявий кўрсаткичларни уйғунлаштириш жиҳатидан олиб боришни назарда тутмоқдамиз.

Соғлиқни сақлаш тизимида натижага йўналтирилган бюджетлаштириш амалиётини қўллаш юзасидан профессор Д.А.Рахмонов ўзининг илмий хулосаларини шакллантиради. Унинг фикрича, натижага йўналтирилган бюджетлаштириш услубиятини қўллаш қуйидаги самарадорликни беришини таъкидлаб ўтади [2]:

- давлат сиёсати мақсадлари самарадорлигини янада оширади;
- ўрта муддатли молиявий режалаштириш (дастур бўйича харажатлар);
- ўрта муддатли бюджет маблағларига лимитларнинг мавжудлиги;
- дастур харажатлари мақсадлари билан ўзаро алоқадорликда бюджет харажатларини режалаштириш;
- дастурлараро рақобат;

- муассасавий ва дастурий классификация;
- ички назорат ва бюджет маблағлари олувчиларнинг молиявий мустақиллиги;
- харажатлар натижавийлиги мониторинги.

Г.Қосимова ўзининг тадқиқотларида ижтимоий соҳани бюджетдан молиялаштириш ва унда натижавийлик элементларини шакллантириш борасида илмий хулосаларни шакллантириб беради. Унинг қайд этишича, муқобил имкониятларни баҳолаш, харажатлар билан натижаларни солиштириш имконияти каби жиҳатлар наижга йўналтирилган бюджетлаштириш методининг ўзига хослигини очиб беришда хизмат қилиши кўрсатиб ўтилади [3].

1-жадвал

Бюджетлаштиришнинг ўзаро фарқли жиҳатлари

Харажатли (сметали) молиялаштириш	Натижага йўналтирилган бюджетлаштириш
Режалаштирилган ишлар билан бюджетлаштириш ўртасидаги муносабат	
Бюджет муассасалари ўртасида бюджет маблағларини тақсимлаш	Бюджет харажатлари давлатнинг стратегиясига мос равишда ижтимоий-иқтисодий натижаларга йўналтириш
Харажатларни режалаштириш тамойиллари	
Бюджет муассасалари бўйича харажатлар сметасин горизонтал/вертикал бирлаштириш	Устувор йўналишларга асосан ижтимоий аҳамиятли дастурлар ўртасида бюджет маблағларини тақсимлаш
Бюджет харажатлари таснифидан фойдаланиш	
Даромадлар, харажатлар ва тақчилликни қоплаш бўйича тасниф	Дастурий (функционал) тасниф
Бюджет лойиҳаси шакли	
Бюджет харажатлари бўйича молиялаштириш йўналишлари маблағлари ҳажми	Мақсад, вазифа, натижа мезонлари
Маблағлардан фойдаланиш мустақиллиги	
Харажатлардан мақсадли фойдланишда иқтисодий жавобгарлик	Маблағларни бошқариш эркинлиги, харажатлар доирасида белгиланган мақсадларга эришишга жавобгарлик
Бюджет ижроси назорати	
Ташқи молиявий назоратнинг устуворлиги	Натижа мезонлари бўйича ички молиявий назоратнинг устуворлиги
Бюджет ижроси бўйича ҳисобот	
Режа ва ҳақиқатда молиялаштиришни ўзаро таққослаш	Мақсадга эришилганлиги, дастурни такомиллаштириш

Юқоридаги илмий хулосаларда ижтимоий ва тиббиёт соҳасида натижавийлик элементларини жорий этиш борасида илмий мақолалар чоп этилган бўлсада, яхлит диссертацион тадқиқотларни кузатиш қийин. Шунингдек, натижага йўналтирилган бюджетлаштириш юзасидан диссертацион тадқиқот К.Эрназаров томонидан амалга оширилган. У таълим соҳасига нисбатан ёндашувлар асосида илмий хулоса ва таклифларни ишлаб чиқишга ҳаракат қилган. Унинг фикрича, “НИБ методологиясини ривожланиши ва уни жорий этиш билан боғлиқ тенденцияларда давлат бир неча йиллар давомида ислохотларни амалга оширган. Жумладан, бюджет сиёсатидаги фундаментал ўзгаришлар бир-бирини инкор этиши натижасида ягона ёндашувни шаклланишига имкон ҳам бермаган [4]”.

Тадқиқотчилардан, доц. А.Шеров натижага йўналтирилган бюджетлаштириш ва сметали молиялаштиришнинг ўзаро фарқли жиҳатлари тўғрисида ўзининг илмий хулосаларида қайд этиб ўтади [5] (1-жадвалга қаранг).

Олиб борилган ўрганишлар натижасида, қуйидаги оралиқ хулосаларни шакллантириш мумкин, деб ўйлаймиз:

– соғлиқни сақлаш тизимида натижага йўналтирилган бюджетлаштириш амалиёти ҳам молиявий, ҳам номоддий кўрсаткичларни ўзида жамлаб олиши лозим;

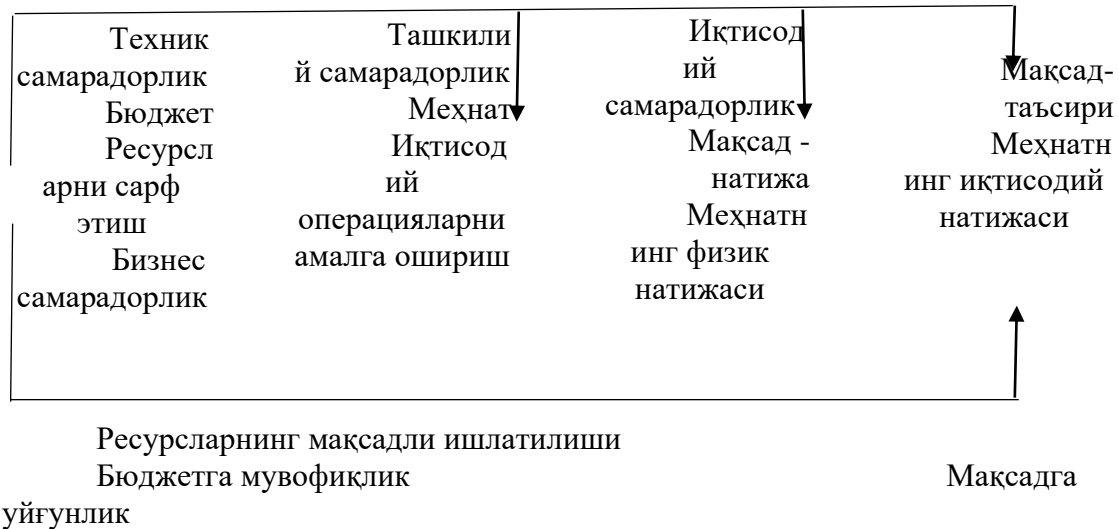
– бюджет харажатлари ҳам сметали, ҳам натижавийлик асосида молиялаштирилиб, эришилган натижаларни ўзаро солиштириш имкони мавжуд бўлиши;

– молиявий менежмент натижаларни бошқаришда зарур бўлса-да, ўзгаришларни амалга оширишда асосий омил бўла олмаслигини инобатга олиш муҳим ҳисобланади;

– бюджет сиёсатида натижага йўналтирилган бюджетлаштиришда тизимли ўзгаришлар бюджет жараёнининг барча босқичларида намоён бўлиши мақсадга мувофиқ ҳисобланади, деб ўйлаймиз.

3. Таҳлил ва натижалар

Натижага йўналтирилган бюджетлаштириш кўплаб мамлакатларда янги бюджет сиёсатини шакллантиришга олиб келаётганлигини таъкидлаш лозим. Бу ерда, харажатларни амалга ошириш эмас, балки натижанинг белгиланиши доирасида молиявий сиёсатни тузилиши билан чамбарчас боғлиқ эканлигини қайд этиш лозим. Сметали молиялаштиришда бюджет сиёсатида стратегия белгилансада, унинг натижаси харажатларни амалга оширилиши билан ифодаланади. Натижага йўналтирилган бюджетлаштиришда эса стратегия, унинг қиймати ва унга мос равишда натижаларга эришишни назарда тутаяди. Бу эса, натижага йўналтирилган бюджетлаштиришда натижалар номоддий кўринишда ўлчанса, сметали молиялаштиришда натижалар молиявий кўрсаткичлар кўринишида баҳоланишини таъкидлаш лозим.

1-расм. Натижага йўналтирилган бюджетлаштириш моҳияти

М.Жолаева ўзининг тадқиқотида натижага йўналтирилган бюджетлаштиришни жорий этиш билан боғлиқ бўлган жараёнларни ифодалашга ҳаракат килади. Унинг фикрича, бюджет тизими молиявий нотекис тизимни ўзида акс эттириб, умумжамият манфаатларини концентрация қилган ҳолда ифода этишини тушунтириб беради. Натижага йўналтирилган бюджетлаштириш ҳам ушбу тенденциядан келиб чиққан ҳолда шакллантирилиши мақсадга мувофиқ, деган хулосага келади. Унинг қайд этишича, натижага йўналтирилган бюджетлаштириш жараёнида натижаларнинг вужудга келишининг иқтисодий самарасини инобатга олиш муҳим ҳисобланади (1-расмга қаранг) [6].

Таъкидлаб ўтганимиздек, натижага йўналтирилган бюджетлаштиришда натижалар номоддий аҳамиятга эга бўлиши муҳим ҳисобланади. Молиявий кўрсаткичлар мезони эса харажатларни молиялаштирилиши билан чекланиб қолиши маълум тенденция ҳисобланади. Масалан, туғруқ жараёнларини давлат бюджетидан молиялаштирилишини кўриб чиқишимиз мумкин. Туғруқ жараёнларини молиялаштиришда ҳомиладорлар сони ва уларга тўғри келувчи харажатлар миқдорини бюджетдан режалаштирилиши билан сметали молиялаштириш ўз аксини топиши мумкин. Бунда чақалоқлар ўлими кўрсаткичига нисбатан молиялаштириш назарда тутилмайди. Унинг сони қанча бўлишидан қатъий назар туғруқ жараёнлари молиялаштирилиши бюджет маблағларини ишлатилиши шартлигини ўзида акс эттиради. Бу эса, сметали молиялаштиришда чақалоқлар ўлимини статистик жиҳатдан таҳлил қилишга имкон беради холос.

Фикримизча, натижага йўналтирилган бюджетлаштиришда туғруқ жараёнларини молиялаштириш билан чақалоқлар ўлимини камайтиришга асос бўлувчи омилларни молиялаштириш назарда тутилиши лозим бўлади. Бунда чақалоқлар ўлимини камайтириш якуний натижа бўлса, унинг макроиқтисодий таъсири келажакда демографик барқарорликни таъминлашга хизмат қилиши назарда тутилади.

Бошқача айтганда, натижага йўналтирилган бюджетлаштириш асосида молиялаштириш истиқболда иқтисодий ўсишни таъминлашга хизмат қилса,

сметали молиялаштириш жорий иқтисодий ўсишни таъминлаб, жорий истеъмол билан яқунланиши мумкин. Шу боисдан, натижага йўналтирилган бюджетлаштириш асосида молиялаштириш мултипликацион характерга эга эканлигини таъкидлаш лозим. Бу нафақат бюджет маблағларидан самарали фойдаланишга, балки иқтисодий ўсишни таъминлашда ўзига хос аҳамиятга эга бўлиб ҳисобланади.

Натижага йўналтирилган бюджетлаштиришнинг мултипликацион характерининг мавжудлиги унинг кўрсаткичларига нисбатан ўзаро уйғунликни таъминлашга бўлган заруратни келтириб чиқаради. Бунда номоддий кўрсаткичнинг бошқа макроиқтисодий кўрсаткичлар учун бошланғич нуқта эканлигини инобатга олиш мақсадга мувофиқ ҳисобланади. Бошқача айтганда, чақалоқлар ўлимининг камайтирилиши натижага йўналтирилган бюджетлаштиришнинг якуний сифатида қаралса, демографик ўсишни таъминлаш учун бошланғич нуқта вазифасини бажариб беради, деб ўйлаймиз.

Бизнингча, соғлиқни сақлаш тизимининг натижа кўрсаткичлари мамлакатдаги ижтимоий сиёсат доирасидаги стратегик мақсадларидан келиб чиқиб белгиланади. Бу борада, 2015-2030 йилларда глобал Барқарор ривожланиш мақсадлари доирасида соғлиқни сақлаш ва ижтимоий фаровонликнинг белгиланганлиги асосий омил бўлиб ҳисобланади. Шу нуқтаи назардан, натижага йўналтирилган бюджетлаштириш мамлакат даражасидаги натижалари Барқарор ривожланишнинг мақсадларидан келиб чиқиб ҳукумат миқёсида стратегик мақсадлар белгиланиши лозим бўлади.

Инсонларнинг ўртача умр кўриш давомийлиги, сурункали касалликлар билан касалланиш эҳтимолининг камлиги каби кўрсаткичлар мамлакатда соғлиқни сақлаш тизими барқарорлиги жиҳатидан стратегик мақсад сифатида қаралиши мумкин. Бунда умр кўриш давомийлигини узайтиришга олиб келувчи тиббий хизматнинг турли таснифларини давлат томонидан молиялаштиришда натижа мезонларининг ишлаб чиқилиши ва уларнинг номоддий ўлчов механизмига эга бўлиши муҳим аҳамиятга эга ҳисобланади.

Бу эса, тиббий хизматларни номоддий ва молиявий нуқтаи назардан баҳолашга нисбатан заруратни келтириб чиқаради. Масалан, Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти томонидан ишлаб чиқилган тиббий хизматларни баҳолашга нисбатан ёндашувларни келтириш мумкин [7]: 1) хизмат қулайлиги (беморларнинг кутиш вақти давомийлиги); 2) компетенция (тиббий хизматларни тақдим этиш ва диагнозни амалга ошириш); 3) масъулият (беморлар мурожатига реакциянинг мавжудлиги); 4) тиббиёт ходимлари ва инфратузилма самарадорлиги (миқдорий натижа); 5) тўловлар тўғрисида шаффоф маълумотлар кабиларни келтириш мумкин.

Ж.Тонен ва бошқалар соғлиқни сақлаш тизимида натижага йўналтирилган бюджетлаштиришга нисбатан ўзларининг ёндашувларини асослаб беришади [8]. Улар натижага йўналтирилган бюджетлаштиришни жорий этишнинг 8 та босқичини таклиф этишади. Унга кўра, соғлиқни сақлаш тизимини аниқлаштиришдан бошлаб мақсадларни миллий ва ҳудудий даражада шакллантириш, шаффофликни таъминлаш каби жараёнларни назарда тутади.

Шунингдек, улар томонидан молиялаштирилиши лозим бўлган тиббий хизмат кўрсаткичининг қуйидаги шакллари қайд этилади:

- малакали тиббиёт ходимлари ёрамада нормал туғруқни амалга ошириш;
- оналарга туғруқдан сўнг камида бир мартаба маслаҳат бериш;
- оилани режалаштиришнинг замонавий методлари тўғрисида маълумот;
- 0-12 ойлик чақалоқларнинг тўлиқ эмланиши;
- маҳаллий даражада иккита кўрсаткични шакллантириш.

4. Хулоса

Умумий хулоса қилганда, соғлиқни сақлаш тизимида натижага йўналтирилган бюджетлаштириш номоддий ва молиявий кўрсаткичлар асосида ҳам макроиқтисодий, ҳам микроиқтисодий нуқтаи назардан шакллантирилиши лозим экан. Бу борада глобал ва маҳаллий олимларнинг илмий хулосаларидан қуйидаги натижа мезонларини макроиқтисодий номоддий тиббиёт тизими натижа кўрсаткичлари сифатида қараш мумкин.

- умр кўриш давомийлигининг ошиши;
- оналар ва болалар ўлимининг қисқариши;
- инсон капитали меҳнат бозоридаги иштирокининг тиббий барқарорлиги таъминланиши;
- мамлакатда камбағаллик даражасининг камайиб бориши;
- кам даромадли аҳолининг пулли тиббий хизматларга бўлган эҳтиёжининг камайиб бориши кабиларни келтириш мумкин.

Соғлиқни сақлаш тизими макроиқтисодий нуқтаи назардан молиявий кўрсаткичларни айримларини сифатида қуйидагиларни келтириш мумкин:

- тиббий хизматлар харажатларининг касалликларни давволашга эмас, уни олдини олишга нисбатан ошиб бориши;
- чақалоқларни эмлаш учун хароажатларни тизимли равишда ошиб бориш, бунда янги касалликларни олдини олишга нисбатан ёндашувнинг шаклланиши;
- ялпи ички маҳсулотнинг киши бошига нисбатан ошиб бориши;
- хусусий тиббий хизмат кўрсатувчи субъектларнинг солиқ тўловларининг ўтган йилга нисбатан ошиб бормаслиги. Ушбу рақамнинг ошиб бориши аҳоли пуллик тиббий хизматларга бўлган талаби ортиб бораётганлигини акс эттириши мумкин.

Микроиқтисодий нуқтаи назарни тадқиқотимизнинг кейинги босқичларида баён қилишга ҳаракат қиламиз.

Умумий хулоса қилиб айтганда, соғлиқни сақлаш тизимини молиялаштиришда натижага йўналтирилган бюджетлаштириш амалиёти тиббий хизматларнинг фуқароларга етиб бориши билан изоғланиши лозим. Бунда харажатларни амалга ошириш бош ғояни ташкил этмаслиги мақсадга мувофиқ ҳисобланади.

Фойдаланилган адабиётлар таҳлили:

1. Deaton, A. (2013). The great escape: health, wealth, and the origins of inequality. Princeton University Press.

2. Рахмонов Д.А. “Нативийликка йўналтирилган бюджетлаштириш” услубини қўллаш орқали соғлиқни сақлаш тизимида маблағларни самарали бошқариш//Молия журнали. – Т.: ТМИ, 2011. - №1. – Б.41-47.
3. Қосимова Г.А, Нативийликка йўналтирилган бюджетлаштириш – ижтимоий соҳани бошқариш ва молиялаштиришни такомиллаштириш технологияси//Иқтисод ва молия журнали, 2019. - №11(131). – Б.46-55.
4. Эрназаров К.Ю. Ўзбекистонда натижага йўналтирилган бюджетлаштиришни жорий этиш истиболлари: и.ф.б.ф.д. ... автореферат. – Т.: ТДИУ., 2023. - 58 б.
5. Шеров А.У. Ўзбекистонда бюджет сиёсати йўналишларини такомиллаштириш: и.ф.б.ф.д. (PhD) ... автореферати. – Т.: БМА, 2020. – 60 б.
6. Жолаева М.А. Бюджетирование, ориентированное на результат//Вестник университета «Туран». Казакстан, 2018; -№(4): -С.113-119.
7. Health system performance assessment: a framework for policy analysis / Irene Papanicolas, Dheera Rajan, Marina Karanikolos, Agnes Soucat, Josep Figueras, editorsю World Health Organization 2022
8. Toonen, Jurrien and Bertram van der Wal (Eds). 2012. Results-Based Financing in healthcare. Developing an RBF approach for healthcare in different contexts: the case of Mali and Ghana. KIT Publishers, Amsterdam

Copyright: © 2024 by the authors. This work is licensed under a Creative Commons Attribution-4.0 International License (CC - BY 4.0)

